

Sprawozdanie z konferencji „Komunikologia i politologia. Razem czy osobno? 18 lat ZKSiDz w Instytucie Politologii UWr”, Wrocław, 23 stycznia 2015

Paulina Barczyszyn, Jacek Nożewski

Zakład Komunikowania Społecznego i Dziennikarstwa Instytutu Politologii Uniwersytetu Wrocławskiego osiągnął dojrzały wiek – skończył osiemnaście lat. Urodzinowa okazja to dobry powód, by przyjrzeć się roli, jaką wrocławski ośrodek odgrywa w polskim i europejskim środowisku naukowym; jak prezentuje się jego dorobek, a także – by zastanowić się nad przydatnością badań medioznawczych i komunikologicznych dla politologii. Tym zagadnieniom była poświęcona konferencja „Komunikologia i politologia. Razem czy osobno? 18 lat ZKSiDz w Instytucie Politologii UWr”, która odbyła się we Wrocławiu 23 stycznia 2015 roku.

Uczestników powitał prof. dr. hab. Robert Alberski, dyrektor Instytutu Politologii, którego krótkie wystąpienie zainaugurowało konferencję. Rolę gospodyni wydarzenia pełniła kierująca ZKSiDz prof. dr. hab. Bogusława Dobek-Ostrowska, która na wstępie przedstawiła historię oraz dorobek Zakładu. Wskazała m.in. 23 publikacje, które ukazały się w serii „Komunikowanie i Media” Wydawnictwa Uniwersytetu Wrocławskiego i prace zbiorowe w serii „Studies in Communication and Politics” Wydawnictwa Peter Lang. Profesor zaprezentowała również czasopismo naukowe „Central European Journal of Communication” oraz przypomniała organizowane przez ZKSiDz krajowe i zagraniczne konferencje naukowe.

Pierwszą sesję, poświęconą roli projektów międzynarodowych w rozwoju ZKSiDz, rozpoczęło wystąpienie *Media Accountability and Transparency in Europe (MediaAct)* poświęcone 7. Ramowemu Programowi Unii Europejskiej. Prof. dr. hab. Bogusława Dobek-Ostrowska, dr Michał Kuś oraz dr Michał Głowacki przedstawili ośrodki badawcze, które wchodziły w skład konsorcjum oraz główne cele projektu – rozpoznanie systemów odpowiedzialności mediów, porównanie wpływów systemów tradycyjnych i innowacyjnych, a także opracowanie zaleceń odnośnie dalszego rozwoju polityki medialnej UE. Zaprezentowali również metodologię badań, wybrane rezultaty oraz publikację, która powstała na bazie projektu *Journalists and Media Accountability. An International Study of News People in the Digital Age* (Peter Lang, New York 2014).

Kolejny projekt *Journalism in Change. Journalistic culture in Poland, Russia and Sweden* zaprezentowali prof. dr. hab. Bogusława Dobek-Ostrowska, dr Michał Głowacki, mgr Adam Michel, mgr Magdalena Krzanowska, mgr Jacek Nożewski, mgr Róża Smolak i mgr Waldemar Sobera. Wskazali oni ośrodki zaangażowane w badania (Uniwersytet Södertorns w Sztokholmie, Uniwersytet im. Łomonosowa w Moskwie oraz Uniwersytet Wrocławski), a także przedstawili etapy prowadzonych badań oraz metodologię, która umożliwiła przeprowadzenie 500 ankiet i 20 pogłębionych wywiadów

w każdym z badanych krajów. Zaprezentowano też publikacje, które powstały na bazie projektu i te, które są planowane na rok 2015.

Media in transition in Latvia, Poland, Russia and Ukraine to tytuł projektu przedstawionego przez prof. dr hab. Bogusławę Dobek-Ostrowską, mgr Annę Paluch oraz mgr Pawła Baranowskiego. Prelegenci zaprezentowali założenia projektu, który miał pomóc w nawiązaniu kontaktów z naukowcami i praktykami z regionu, aby diagnozować stan mediów w Europie Środkowej i Wschodniej. Zrelacjonowali też spotkania badaczy, które odbyły się w Polsce, Łotwie, Ukrainie i Rosji.

Dalsza część sesji została poświęcona nowemu projektowi badawczemu planowanemu na lata 2014–2017, a zatytułowanemu *Symbiotic leader-media relations? Exploring interaction between prime ministers and the media in Finland, Lithuania, Poland and Sweden*. Prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska i mgr Jacek Nożewski przedstawili założenia projektu i narzędzia badawcze, którymi będą się posługiwać podczas jego realizacji. Wskazali też główne obszary badawcze, na których koncentruje się projekt – „prezydencjalizację”, personalizację i mediatyzację polityki.

Ostatnie wystąpienie w tej sesji to prezentacja *Europejskiego Obserwatorium Dziennikarskiego*, której dokonali dr Michał Kuś i mgr Anna Paluch. Badacze przedstawili historię konsorcjum oraz kraje, które wchodzi w jego skład. Wskazali, że projekt z założenia koncentruje się na dziennikarstwie i ma przedstawiać szerszą, międzynarodową perspektywę, a także umożliwić przepływ informacji i wyników badań.

Drugą sesję, zatytułowaną „Badania indywidualne nad komunikowaniem i mediami”, otworzyła prof. dr hab. Janina Fras wystąpieniem *Medialne przekazy biograficzne i ich współczesne pole gatunkowe*. Prelegentka przedstawiła podejście genologiczne do typów wypowiedzi oraz przyczyny popularności przekazów biograficznych, a wśród nich intensywność treści, etnocentryzm, elitarność bohaterów oraz atrakcyjność medialną personifikacji. Na-

kreśliła również współczesne pola gatunkowe typowe dla omawianych przekazów.

Dr hab. Lucyna Szot oraz mgr Waldemar Sobera w prezentacji *Media lokalne i ich znaczenie dla polityki* przedstawili charakterystykę mediów regionalnych, odnosząc się do wyników badań dotyczących ich oceny przez odbiorców. Opisali też relacje między mediami regionalnymi a lokalną polityką, zauważając negatywne przedstawianie polityków, a także eskapizm powodowany czynnikami rynkowymi.

W referacie *Misja publiczna – wskazówki UE a casus Polski* dr Maria Gmerek scharakteryzowała unijną politykę medialną oraz wskazała kluczowe dla niej akty prawne i orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości. Na tym tle prelegentka zaprezentowała historię rozwoju polskiej polityki medialnej i przedstawiła rozważania definicyjne poświęcone mediom publicznym i ich misji.

Sesję zakończył referat *Rozwój sieciowego komunikowania politycznego w perspektywie badań longitudinalnych* dr Michała Jacuńskiego i mgr Pawła Baranowskiego. Przedmiotem zainteresowań badaczy była ciągłość i zmiany w systemie komunikowania politycznego, w tym potencjał mediów społecznościowych, rozwój mediów własnych aktorów politycznych i fenomen wyborcy 2.0. Zaprezentowane zostały też metody badawcze, a także wstępne wyniki badań.

Dalsza część konferencji miała charakter panelu dyskusyjnego, w którym wzięli udział kierownicy i przedstawiciele innych zakładów działających w ramach Instytutu Politologii UW. Dyskusję rozpoczął prof. dr hab. Kazimierz Dziubka (Zakład Społeczeństwa Obywatelskiego). Swoją wypowiedź oparł na koncepcji *The structure of scientific revolution* Thomasa Kuhna, zgodnie z którą nauka, rozwijając się, obrasta w różnego rodzaju nowe modele i schematy. Prof. dr hab. Teresa Łoś-Nowak (Zakład Międzynarodowych Stosunków Politycznych) zwróciła uwagę na postępujący proces segmentacji i fragmentyzacji nauk o polityce. Zdaniem panelistki nauka coraz bardziej się specjalizuje,

co może szkodzić nie tylko samej politologii, ale też każdej nowej dziedzinie, która powstaje w jej ramach. Kolejnym dyskutantem był prof. dr hab. Andrzej Jabłoński (Zakład Teorii Polityki), który stwierdził, że politologia oraz komunikologia są sobie wzajemnie potrzebne. Zdaniem profesora badacze zajmujący się polityką muszą, a przynajmniej powinni, badać kwestie komunikowania politycznego, które są nieodłącznym elementem sprawnie funkcjonującego systemu demokratycznego w warunkach mediatyzacji życia politycznego. Koncentrując się na zmianach w obrębie systemów politycznego i medialnego, głos zabrała dr hab. Lucyna Szot, przedstawiając wybrane obszary badań z zakresu komunikologii. Wśród nich znalazło się analizowanie obcej dla politologii sfery komercyjnej, analizy zawartości przekazów zarówno politycznych, jak i medialnych oraz badanie samych nadawców i ich wpływów na kształtowanie przekazów. Zdaniem prof. dr hab. Janiny Frasz za wspólny element politologii i komunikologii można uznać debatę publiczną. Jej obserwacja pozwala na wyciąganie wniosków natury politologicznej – znaczenia dla systemu politycznego – oraz komunikologicznej – poszczególnych elementów procesu komunikowania. W celu dokładnego zbadania tego zagadnienia należy spojrzeć na nie całościowo – zarówno od strony politycznej, jak i czysto komunikacyjnej. Następnie prof. dr hab. Robert Wiszniowski (Zakład Systemów Politycznych i Administracyjnych) zwrócił uwagę, że obok sfery metodologicznej istnieje wymiar dydaktyczny. Jego zdaniem oddzielanie komunikologii od politologii jest podobnie bezzasadne, jak rozłączanie od niej marketingu politycznego, który *de facto* stoi pomiędzy sferą komunikacyjną a polityczną. Profesor Wiszniowski zacytował także słowa nieobecnego na konferencji prof. dr hab. Andrzeja Antoszewskiego, który również wskazuje na proces postępującej mediatyzacji życia politycznego i uzależnienia go od ekranu telewizora. Prof. dr hab. Bogusława Dobek-Ostrowska wyraziła opinię, że komuni-

kologia i politologia powinny iść w parze. Nie można bowiem analizować problemów politycznych w oderwaniu od procesów komunikacyjnych. Jej zdaniem obie dziedziny mają wiele podobnych obszarów zainteresowań, a różnorodne sposoby ich eksplanacji pozwalają na dogłębne zbadanie interesujących nas zagadnień.

W ramach dyskusji głos zabrał dr Eugeniusz Młyniec (Zakład Teorii Polityki), według którego trzeba tworzyć i modyfikować programy dydaktyczne, aby pojawiające się w nich problemy były łatwo urzeczywistniane i rozwiązywane. To, czy dana dziedzina nauki ma funkcjonować w ramach lub przy współpracy z inną ma – jego zdaniem – drugorzędne znaczenie. Następnie prof. dr hab. Dariusz Skrzypiński (Zakład Badań Aktywności Politycznej) stwierdził, że w przypadku ZKSIDz spór o współistnienie politologii i komunikologii rozwiązuje się sam. Zakład prowadzi bowiem badania o profilu politologicznym i medioznawczym. W jego opinii politologia przechodzi głęboki kryzys i ze względu na swoją szeroką specjalizację ma problem z tożsamością. Problem dotyczy także i tego, że nauka w Polsce jest rozpatrywana w kategoriach administracyjnych. Taki stan oznacza, że będą powstawały nowe obszary i dyscypliny pozwalające uzyskiwać władzę i wpływy w świecie nauki.

Konferencja podsumowała dorobek naukowy badaczy związanych z ZKSIDz oraz ukazała szerokie spektrum badań zarówno indywidualnych, jak i realizowanych w ramach projektów międzynarodowych. Pytanie, czy politologia i komunikologia powinny funkcjonować razem, czy osobno pozostaje jednak otwarte. Uczestnicy spotkania doszli do wniosku, że mamy do czynienia z kryzysem nauk o polityce i politologii oraz z jej postępującą segmentacją na poszczególne, wyspecjalizowane fragmenty. To, czy nowo powstające dziedziny wiedzy będą się wspierały, czy wzajemnie sobie szkodziły, zależy od indywidualnego podejścia badawczego i odpowiedniego ukierunkowania zespołów naukowych do kooperacji oraz wymiany myśli, poglądów i metod badawczych.